

יכון בקריאת ששה פסוקים אלו שהם כנגד 1 דמילוי יוד דשם ב"ן להשאר בו הארה מתוספת נשמה של שבת שעברה

לז א וישב יעקב בארץ מגורי אביו תותבות אבותי בארעא בארעא

37 (1) Yaakov settled in the Land of his father's sojournings, in the Land of

RASHI

37 (1) **Yaakov settled** — *After Scripture has written for you the settlements of Eisav and his progeny in an abridged form (see Chapter 36:8-43) — [abridged,] because these [people] were neither distinguished nor important enough to have their settlements explained in detail, or to set out their wars, explaining how they dispossessed the Chorites — Scripture now gives you a lengthy account of the settlements of Yaakov and his progeny, [with a description of] all the historical events that led up to these [settlements. Special attention is given to Yaakov and his progeny,] because they are indeed considered important before the Omnipotent, and thus warrant detailed descriptions about them. You likewise find this with regards to the ten generations from Adam to Noach, [where Scripture writes (see Genesis Chapter 5):] “So-and-so produced so-and-so, [etc.]” while when it came to Noach, it elaborates regarding him. Similarly with the ten generations from Noach to Avraham, Scripture deals with them briefly, while when it reaches Avraham, it elaborates regarding him. This can be compared to a jewel that fell into the sand; a person would feel through the sand and sift it through a sieve, until he finds the jewel. When he finds it, he throws away the pebbles from his hand, and takes the jewel. [So, too, here, Scripture “sifts” through the generations of insignificant people, and concentrates on the “jewels.”] Another explanation of “Yaakov settled:” Once, a flax merchant came [into a town], his camels fully laden with flax. The blacksmith, [worrying how such a load would be accommodated,] wondered, “Where can all this flax be stored?!” A clever man answered him: “One spark that comes from your bellows is enough to consume all of it in fire!” So, too, here: Yaakov saw all the [Edomite] chieftains that were enumerated above (see preceding chapter). In wonder, he said, “Who could conquer all of these?!” [In answer to this,] what does Scripture write immediately below this [passage that enumerates these chieftains]? (Verse 2,) “The following are the ... progeny of Yaakov: ... Yosef” [which indicates that Yosef has the power to destroy Eisav, for] indeed it is written (Ovadiah 1:18), “The house of Yaakov will*

רש"י

(א) וישב יעקב וגו. אחר שכתב לה ישובי עשו ותלדותיו בדרך קצרה, שלא היו ספונים וחשובים לפרש היאך נתישבו וסדר מלחמותיהם איך הורישו את החורי, פרש לה ישובי יעקב ותלדותיו בדרך ארכה, כל גלגולי סבתם, לפי שהם חשובים לפני המקום להאריך בהם, וכן אתה מוצא בעשרה דורות שמאדם ועד נח: פלוגי הוליד את פלוגי, וכשבא לנח האריך בו, וכן בעשרה דורות שמנח ועד אברהם קצר בהם ומשהגיע אצל אברהם האריך בו. משל למרגלית שנפלה בין החול, אדם ממשמש בחול וכוברו בכברה עד שמוצא את המרגלית, ומשמצאה, הוא משליך את הצורות מידו ונוטל המרגלית. (דבר אחר: וישב יעקב, הפשתני הזה, נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה: אנה יבנס כל הפשתן הזה היה פקח אחד משיב לו: ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך, ששורף את כלו, כך יעקב, ראה כל האלופים הכתובים למעלה, תמה ואמר: מי יכל לכבש את כלן מה כתיב למטה אלה תלדות יעקב, יוסף, וכתיב: והיה בית יעקב

דְּכַנְעַן: ב אֵלֶּיךָ תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב
 יוֹסֵף בְּרַ שְׁבַע עֶסְרֵי שָׁנִים (כד)

**בְּאֶרֶץ כְּנַעַן: ב אֵלֶּה | תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף
 בֶּן־שְׁבַע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת־אָחִיו**

Canaan. (2) The following are the [historical accounts of the] progeny of Yaakov: [When] Yosef was seventeen years old, he would shepherd the flock with his

RASHI

be fire, the house of Yosef a flame, and the house of Eisav will be as straw [and they will ignite them and consume them, and there will be no remnant of the house of Eisav, for the Lord has spoken]” — the spark that comes out of Yosef will consume all of them in fire! (see Rashi Genesis 30:25; see Bereishit Rabbah 84:5) [This alternative explanation of our verse was found] in an old text of Rashi. (2) אלה תלדות יעקב — [meaning:] The following are those of the progeny of Yaakov — i.e., their settlements and the [account of] their historical events that led to their [sojournings in Egypt and to their] eventual settlement [in the Land of Israel.

And what are those historical events?] The first causative event was that “When Yosef was seventeen years old, [he would shepherd the flock with his brothers ...]” and through these [ensuing events that are described in this passage], the brothers eventually went down to Egypt [and so on, until they finally came back to the Land of Israel]. This explanation reconciles the plain meaning of Scripture, fitting in with the meaning of words in the way they are written in the verses here. And the Midrash Aggadah expounds as follows: [By stating here “The following are the ... progeny of Yaakov: ... Yosef,”] Scripture is [effectively] attributing the progeny of Yaakov exclusively to Yosef [even though he had eleven other sons]. There are several reasons for this. Firstly, Yaakov's entire motive for working for Lavan was exclusively for Rachel [and thus, it was only when Rachel bore a son, namely Yosef, that Yaakov considered him to be his primary progeny, as opposed to sons from the other, secondary wives. This is why it was only when Yosef was born that Yaakov then said to Lavan (Genesis 30:25), “Let me leave, and I shall go (back) to my place and to my Land.”]. Secondly, Yosef's facial appearance was similar to that of Yaakov. Thirdly, everything that happened to Yaakov, also happened to Yosef: Yaakov was hated [by his brother Eisav], and Yosef was hated [by his brothers]; Yaakov's brother sought to kill him, and Yosef's brothers sought to kill him; and similarly, many other things [happened to Yosef as they did to Yaakov, instances that are described] in Midrash Bereishit Rabbah (84:5,6,8). [This verse] is further expounded as follows: “[Yaakov] settled” — [after all the travails he had,] Yaakov wished to settle down [at last] in

רש"י

אש, ובית יוסף להבה ובית עשו לקש, ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כלם. ברשי (שון): (ב) אלה תלדות יעקב. ואלה של תולדות יעקב, אלה ישוביהם וגלגוליהם עד שבאו לכלל ישוב. סבה ראשונה: יוסף בן-שבע-עשרה וגו', על ידי זה, נתגלגלו וירדו למצרים, זהו אחר ישוב פשוטו של מקרא, להיות דבר דבור על אפניו, ומדרש אגדה דורש: תלה הכתוב תולדות יעקב ביוסף מפני כמה דברים: אחת, שכל עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן אלא ברחל, ושהיה זיו איקונין של יוסף דומה לו, וכל מה שארע ליעקב ארע ליוסף: זה נשטם וזה נשטם, זה אחיו מבקש להרגו וזה אחיו מבקשים להרגו, וכן הרבה בבראשית רבה. ועוד נדרש בו: וישב, בקש יעקב לישב

הָיָה רָעִי עִם אֲחֹהֵי בְעֵנָא
וְהוּא מְרַבֵּי עִם בְּנֵי בִלְהָה וְעִם
בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אֲבוֹהֵי וְאִיתִי
יוֹסֵף ית דְּבִהוֹן בִּישָׂא לֹת

בְּצִאן וְהוּא נֵעַר אֶת-בְּנֵי בִלְהָה וְאֶת-בְּנֵי
זִלְפָּה נְשֵׁי אֲבִיו וַיֵּבֵא יוֹסֵף אֶת-דִּבְתָּם

brothers. He was a lad [who associated] with the sons of Bilhah and Zilpah, his father's wives; and Yosef brought evil reports about them to their father.

RASHI

tranquility. [Thus, our verse continues, "The following are the ... progeny of Yaakov: ... Yosef," i.e., immediately,] the strife with Yosef [and his brothers] sprang upon him. [And why so? Because] when righteous people wish to settle down in tranquility [in this world], the Holy One, Blessed is He, says, "Is it not sufficient for the righteous [to receive the reward of eternal tranquility of] that which is prepared for them in the World To Come, that they should wish to settle in tranquility also in this world?!" (Bereishit Rabbah 84:3) He was a lad — [meaning,]

he did things that a young lad does: He would groom his hair and touch-up his eyes, in order that he appear beautiful (Bereishit Rabbah 84:7). With the sons of Bilhah — i.e., he would regularly associate himself with the sons of [his mother's handmaid] Bilhah [and those of Zilpah], for [since they were the sons of handmaids,] his brothers would scorn them, while Yosef would endear them. [Yosef brought] evil reports about them — [While he would endear the handmaids' sons (see preceding Rashi),] any evil that he [actually] witnessed in his brothers, Leah's sons, he would tell his father. [He related] that they would eat [the flesh of] a limb [taken] from a live animal, that they would degrade the handmaids' sons, calling them "slaves," and that they were suspected of having illicit relations with women. [However, in actual fact, he was mistaken in all of the above,] and he was stricken [as respective punishments] for all three cases [for not having investigated the matters thoroughly with the brothers, before he reported them as "fait accomplis" to his father], as follows. With regards to the limb [taken] from a live animal, [they had actually slaughtered the animal, and had eaten from it while it was still convulsing, an act which was technically permitted, while he thought that this was still termed a "live" animal. For this evil report, he suffered the punishment of (verse 31 below),] "They ... and slaughtering a young he-goat, [they dipped the tunic in the blood]," when they sold him [to the Yishma-eilites (verse 28 below). Although there, they did not intend to eat the goat, they were particular to slaughter it, thereby

רש"י

בְּשִׁלּוּהוּ, קִפֵּץ עָלָיו רִגְזוֹ שֶׁל יוֹסֵף. צְדִיקִים מִבְּקָשֵׁים לֵישֵׁב בְּשִׁלּוּהוּ, אוֹמְרֵי הַקְּדוֹשׁ, בְּרוּךְ הוּא: לֹא דִין לְצְדִיקִים מִה שֶׁמִּתְקֵן לָהֶם לְעוֹלָם הַבָּא, אֲלֵא מִבְּקָשֵׁים לֵישֵׁב בְּשִׁלּוּהוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה: וְהוּא נֵעַר. וְהָיָה עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה נְעוּרוֹת: מִתְקֵן בְּשַׁעְרוֹ, מִמִּשְׁמַשׁ בְּעֵינָיו, כְּדֵי שִׁיְהִי נֶרְאָה יָפֵה: אֶת-בְּנֵי בִלְהָה. כְּלוֹמֵר, אֲצֵל בְּנֵי-בִלְהָה, לְפִי שֶׁהֵיוּ אֲחִיו מְבוּזִין אוֹתָן וְהוּא מְקַרְבָּן: אֶת-דִּבְתָּם רָעָה. כֹּל רָעָה שֶׁהָיָה רוֹאֶה בְּאֲחֵיו בְּנֵי לֵאָה, הָיָה מְגִיד לְאֲבִיו: שֶׁהֵיוּ אוֹכְלִין אֶבֶר מִן הַחֵי, וּמְזוֹלְזִין בְּבְנֵי הַשְּׁפָחוֹת לְקָרוֹתָן עֲבָדִים וְחֹשְׂדִים עַל הַעֲרִיזוֹת, וּבְשִׁלְשָׁתָן לָקָה: עַל אֶבֶר מִן הַחֵי: וְיִשְׁחָטוּ שְׁעִיר עֲזִים בְּמִכְרֵתוֹ

אָבוהוֹן: ג וְיִשְׂרָאֵל רָחַם יֵת
 יוֹסֵף מִכָּל בְּנוֹהֵי אָרִי בֶר חַפְּסִים
 הוּא לֵיה וְעַבְד לֵיה כְּתוּנָא
 דְּפִסִּי: ד וְחִזּוּ אַחוּהֵי אָרִי יֵתִיה

רָעָה אֶל-אֲבִיהֶם: ג וְיִשְׂרָאֵל אָהַב אֶת-
 יוֹסֵף מִכָּל-בְּנָיו כִּי-בֶן-זִקְנִים הוּא לוֹ
 וַעֲשָׂה לוֹ כְּתָנֶת פִּסִּים: ד וַיֵּרְאוּ אָחָיו כִּי-

(3) Now, Yisrael loved Yosef more than all his sons, for he was a child [born] to him in his old age; and he made him a fine woolen tunic. (4) His brothers

RASHI

רש"י

symbolically demonstrating that] they would never eat a live animal [before slaughtering it]. Regarding his evil report about them that they would [demeaningly] call their brothers [the handmaids' sons,] "slaves," [they meant this in the technical sense, namely, that since they were the sons of Rachel's and Leah's handmaids, they were necessarily subservient to Rachel and Leah. For this evil report, (Psalms 105:17),] "Yosef was sold as a slave." And with regards to Yosef's relating about them [that they were suspect of having]

illicit relations, [they were simply having business dealings with women, which is permissible; but they were not fraternizing with them, a prohibited act that would indeed cause suspicion regarding illicit relations. For this evil report, Yosef suffered the whole episode with Potifar's wife, who falsely accused Yosef of violating her, as Scripture describes (39:7), "After these events,] his master's wife raised [her eyes towards] ..." (Bereishit Rabbah 84:7). **דבתם** — *Every instance of the term דבה in Scripture is denoted by parlediz in Old French [i.e., talebearing or gossip]. Whatever evil Yosef could relate about them, he did so. דבה* — *[This term, whose root has the meaning of "speech,"] has the same derivation as [the word דובב in the verse] (Song of Songs 7:10), "making the sleepers' lips speak (דובב).*" (3) **בן זקנים** — *[means: A son] who was born to him in his old age. And Onkelos translates [בן זקנים as]: "He was a wise son to him," [because] Yaakov transmitted to Yosef everything he had learned from Sheim and Eiver (Bereishit Rabbah 84:8). Another explanation [of בן זקנים]: Yosef's facial appearance (זיו איקונין) was similar to that of Yaakov [where the word זקנים is considered a contraction of זיו איקונין]. (ibid.) פסים — *[This term] signifies a garment of fine wool (see Shabbat 10b). [The term is] similar [to that found in the verse (Esther 1:6), "Green fine cotton (כרפס) and blue [fabrics]" [where the word כרפס resembles our word here פסים], and is the same as [the expression] כתנת פסים, mentioned [in the Scriptural passage dealing] with Tamar and Amnon (see II Samuel 13:18). And the Midrash Aggadah explains [the word פסים as an acronym, whose four letters] stand for Yosef's troubles [that he endured, namely,] that he was sold to Potifar [whose**

ולא אכלוהו חי (כדי שילקה בשחיטה), ועל דבה שספר עליהם שקורין לאחיהם עבדים: לעבד נמכר יוסף, ועל העריות שספר עליהם: ותשא אשת אדניו וגו: דבתם. כל לשון דבה פרליץ בלע"ז, כל מה שהיה יכל לדבר בהם רעה, היה מספר: דבה. לשון: דובב שפתי ישנים: (ג) בן-זקנים. שנולד לו לעת זקנתו ואונקלוס תרגם: בר חפס הוא ליה, כל מה שלמד משם ועבר מסר לו. דבר אחר: שהיה זיו איקונין שלו דומה לו: פסים. לשון כלי מילת, כמו: כרפס ותכלת, וכמו כתנת הפסים דתמר ואמנון, ומדרש אגדה: על שם צרותיו: שנמכר לפוטיפר

רחם אֲבוהוֹן מִכָּל אֲחוּהֵי וּסְנוֹ
 תִּיהֵא וְלֹא צָבֹן לְמַלְלָא עֲמִיָּה
 לְשָׁלֵם: ה וַחֲלָם יוֹסֵף חֲלָמָא
 וַחֲוֵי לְאַחוּהֵי וְאוֹסִיפוֹ עוֹד סְנוֹ
 תִּיהֵא: ו וַאֲמַר לְהוֹן שְׁמַעוּ כְּעַן
 חֲלָמָא הַדִּין דִּי חֲלָמִית:

אֲתוּ אֶהֱבֶה אֲבִיהֶם מִכָּל-אָחָיו וַיִּשְׁנְאוּ אֹתוֹ
 וְלֹא יָכְלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלֵם: ה וַיַּחֲלֵם יוֹסֵף
 חֲלֹם וַיַּגִּד לְאָחָיו וַיֹּסְפוּ עוֹד שְׁנֵא אֹתוֹ:
 ו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ-נָא הַחֲלֹם הַזֶּה
 אֲשֶׁר חֲלַמְתִּי:

saw that it was he whom their father loved more than all his brothers, so they hated him and could not speak peaceably with him. (5) Yosef had a dream. He told [it] to his brothers, and they hated him even more. (6) He said to them: Please listen to this dream that I had.

RASHI

רש"י

name begins with the letter פ], to merchants (סוחרים) [whose first letter is ס], to Yishma-elites [whose first letter is י], and to Midyanites [whose first letter is מ] (see Rashi

ולסוחרים ולישמעאלים ולמדינים: (ד) ולא יכלו דברו לשלם. מתוך גנותם למדנו שבחם, שלא דברו אחת בפה ואחת בלב: דברו. לדבר עמו:

verse 28 below). These four letters, then, spell out the word פסים] (Bereishit Rabbah 84:8).

(4) **And could not speak peaceably with him** — From their discredit [born out of Scripture's description of the brothers' jealousy and hatred for the righteous Yosef.] we learn their praiseworthiness. For they [could have been hypocritical and pretended to speak peaceably with him; however, they were truthful and] did not speak one thing with their mouth, while thinking another in their heart (Bereishit Rabbah 84:9). דברו — [means:] "To speak with him."

PROPHETS Amos 2

נביאים עמוס פרק ב

(ו) כִּדְנֹן אָמַר ייַ עַל תִּלְתָּא
 חוֹבֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל אַרְבַּעָא לֹא
 אֲשׁוּבוּק לְהוֹן עַל דְּזַבִּינוּ

ו כֹּה אָמַר יְדוָה עַל-שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-
 אַרְבַּעָה לֹא אֲשִׁיבֵנוּ עַל-מִכְרָם בְּכֶסֶף צְדִיק וְאֶבְיוֹן

(6) So said the Lord: For three transgressions of Israel, but for four I will not return them: for selling an innocent man for money, and a poor man in order to

RASHI

רש"י

(6) **For three transgressions of Israel** — I pardoned, but the fourth I will not pardon. **For selling** — The judges would sell the one who was innocent according to the law,

(ו) עַל שְׁלֹשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל. סִלַּחְתִּי וְעַל הָרְבִיעִית לֹא אֶסְלַח: עַל מִכְרָם. הַדִּינִים מוֹכְרִים בְּכֶסֶף שַׁחַד שְׁלוּקָחִים אֶת הַצְּדִיק שׁוֹבְאֵי בְדִין:

for money [i.e., the bribe].

בְּכִסְפָּא וְכֵאֵין וְחִשְׁבֵיכֵי אֲבִיל
 דִּיחֲסוֹנוֹ: (ז) דְּשִׁיטִין בְּעַפְרָא
 דְּאַרְעָא דְרִישׁ מִסְכְּנֵיא וְדִין
 חִשְׁבֵיכֵי מִסְטָן וּגְבַר וְאִבוּהֵי
 אֲזִלִין עַל עוֹלָמְתָא בְּדִיל
 לְאַחֲלָא ית שְׂמָא דְקוּדְשֵׁי:
 (ח) וְעַל שְׁוִיָּין דְּמִשְׁכוֹן מִסְחָרִין
 בְּסִטְרָא כָּל אֵיגוּרֵיהוֹן וְחִמְרָא
 אֲוִנְסָא שְׁתָּן בֵּית טְעוֹתֵיהוֹן:
 (ט) וְאֲנָא שִׁצִּיתִי ית אֲמוֹרָאָה
 מִן קְדִמְיָהוֹן דְּכְרוּם אֲרִוּין
 רוּמִיָּה וְחִסִּין הוּא כְּבִלוּטִין
 וְשִׁצִּיתִי אֲבִיָּה מְלַעֲלָא
 וְשִׁרְשׁוּהֵי מְלָרַע: (י) וְאֲנָא
 אֲסִיקִית יתְכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְדְבָרִית יתְכוֹן בְּמִדְבָּרָא אֲרַבְעִין שָׁנִין לְמִירַת ית אֲרָעָא דְּאֲמוֹרָאָה:

בְּעִבּוֹר נְעֻלִים: ז הַשָּׂאֲפִים עַל־עַפְר־אֶרֶץ בְּרֹאשׁ
 דְּלִים וְדֶרֶךְ עֲנוּיִם יִטּוּ וְאִישׁ וְאָבִיו יִלְכוּ אֶל־
 הַנְּעֻרָה לְמַעַן חַלֵּל אֶת־שֵׁם קְדוֹשִׁי: ח וְעַל־בְּגָדִים
 חִבְלִים יִטּוּ אֶצֶל כָּל־מִזְבֵּחַ וַיִּינּוּ עֲנוּשִׁים יִשְׁתּוּ בֵּית
 אֱלֹהֵיהֶם: ט וְאֲנֹכִי הִשְׁמַדְתִּי אֶת־הָאֲמֹרִי מִפְּנֵיהֶם
 אֲשֶׁר כָּגְבַה אֲרֻזִים גָּבְהוּ וְחֹסֵן הוּא כְּאֲלוֹנִים
 וְאֲשַׁמֵּיד פְּרִיו מִמַּעַל וְשִׁרְשׁוֹ מִתַּחַת: י וְאֲנֹכִי
 הֵעֲלִיתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם בְּמִדְבָּר
 אַרְבָּעִים שָׁנָה לְרִשְׁתׁ אֶת־אֶרֶץ הָאֲמֹרִי: יא וְאֲקִים

lock [the fields]. (7) Who aspire on the dust of the earth concerning the head of the poor, and they pervert the way of the humble, and a man and his father go to the maiden, in order to profane My holy Name. (8) And they recline on pledged garments beside every altar and the wine of the fined ones they drink in the house of their gods. (9) And I destroyed the Emmites from before them, whose height is as the height of the cedar trees, and they are as strong as oaks and I destroyed his fruit from above and his roots from below. (10) And I brought you up from the land of Egypt, and I led you in the wilderness for forty years, to inherit the land of the Emmites. (11) And I raised up some of

RASHI

In order to lock [the fields] — *They pervert the judgment of the poor man so that he will be compelled to sell his field that he had between [the judges'] fields, and this one does so in order to fence in and lock all his fields together.* (7) **Who aspire** — *Their thoughts and their aspirations on the dust of the earth, [i.e.,] when they walk on it, are — concerning the head of the poor — how they will rob them.* **To the maiden** — *a betrothed [maiden].* (8) **Pledged garments** — *which were taken as a pledge from the one who borrowed from them.* **And the wine of the fined ones** — *from whom they would exact money for fines, and drink wine with it.* (9) **וחסן** — *Strong.* **As oaks** — *a type of cedar.* **His fruit from above** — *The celestial princes.* **And his roots from below** — *The earthly*

רש"י
 בְּעִבּוֹר נְעֻלִים. מטין משפט האביון שיש לו שדה בין שדותיו כדי שיצטרף למכור לו את שדהו והוא עושה בן כדי לגדר ולנעל כל שדותיו יחד: (ז) הַשָּׂאֲפִים. המחשבים ומתאונים על עפר הארץ שהולכים עליה: בְּרֹאשׁ דְּלִים. איך יגלו אותם: אֶל הַנְּעֻרָה. מארסה: (ח) בְּגָדִים חִבְלִים. שממשכנו ממי שלהם מאתם: וַיִּינּוּ עֲנוּשִׁים. שעונשין אותם ממון ושותין בו יין: (ט) וְחֹסֵן. חזק: כְּאֲלוֹנִים. מין ארז: פְּרִיו מִמַּעַל. שרים העליונים: וְשִׁרְשׁוֹ מִתַּחַת.

מִבְּנֵיכֶם לְנָבִיאִים וּמִבְּחֹרֵיכֶם לְנֹזְרִים הָאֵף אֵין־
 זאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נֹאם־יְדוּהַ:
 וְיִ:

your sons as prophets and some of your young men as Nazirites; is this not so,
 O Children of Israel? Says the Lord.

RASHI

רש"י

מִתַּחַת. שָׂרִים הַתַּחְתּוֹנִים: (יא) לְנֹזְרִים. לְלוֹמְדִים וְלַפְרוּשִׁים:
princes. (11) As Nazirites — as teachers and as those who abstain.

Writings Mishlei 8

כתובים משלי פרק ח

ז מְטוּל דְּקוּשָׁא רְגָא פּוּמִי וְרִיחֻקָא דְשִׁפּוּתִי רִשְׁעָא:
 ח וּבְצַדְקוֹתָא אֲנוּן כֹּל מִימְרֵי פּוּמִי וְלִית בְּהוֹן פְּתוּלָא וְעֻקּוּמָא: ט וְכוּלָן גְּלִין לְאַנְשׁ דְּמַתְּבִין וְתִרְצִין לְאֵלִין דְּצַבָּאִין בִּידְעִתָּא: י קָבִילוּ מְרֻדוֹתָא וְלֹא כִסְפָא וּגְבוּ לְכוּן יְדִיעִתָּא מִן דְּהָבָא סְנִינָא:
 ז כִּי־אֵמֶת יִהְיֶה חֲכִי וְתוֹעֵבַת שִׁפְתֵי רִשְׁעִי: ח בְּצַדִּיק כֹּל־אֲמַר־יִפִּי אֵין בְּהֶם נִפְתָּל וְעֻקֶּשׁ: ט כָּל־כֹּחִים לְמִבִּין וְיִשְׂרָיִם לְמִצְאֵי דַעַת: י קַחוּ־מוֹסְרֵי וְאַל־כִּסֶּף וְדַעַת מִחְרוּץ נִבְחָר: יא כִּי־טוֹבָה חֲכָמָה מִפְּנִינִים וְכֹל־חֲפְצִים לֹא יִשׁוּ־בָהּ: יב אֲנִי־חֲכָמָה שְׂכַנְתִּי עִרְמָה וְדַעַת מִזְמוֹת אֲמַצָּא:

יא מְטוּל דְּטָבָא חֲכָמָתָא מִן כִּיפֵי טְבָתָא וְכֹל מִדְּעַם לָא פָּחִים לָהּ: יב אֲנִי חֲכָמָתָא דְרִית עֲרִימוֹתָא דִּידְעִתָּא וְתִרְעִיתָא מִשְׂכָּחָא אֲנִי:

(7) For my palate shall utter truth, and wickedness is an abomination of my lips.
 (8) All the sayings of my palate are with righteousness; there is nothing twisted or crooked in them. (9) They are all true to the understanding one, and straight to those who find knowledge. (10) Take my discipline and not silver; knowledge is chosen above gold. (11) For wisdom is better than pearls; all desirable things cannot be compared to it. (12) I am wisdom; I dwelt [beside] cunning, and the knowledge of devices I will find.

RASHI

רש"י

(ח) נִפְתָּל וְעֻקֶּשׁ. עֻקְמִימוֹת: (ט) נְכֹחִים לְמִבִּין. יִשְׂרָיִם לְכָל מִבִּין: (יא) מִפְּנִינִים. מְרַגְלִיּוֹת:
 (8) נִפְתָּל וְעֻקֶּשׁ — Crookedness. (9) נְכֹחִים לְמִבִּין — [They ring] true to all who understand. (11) מִפְּנִינִים — Pearls.

Mishnah Berakhot, chapter 9

משנה ברכות פרק ט

א הָרוּאָה מְקוֹם שֶׁנַּעֲשׂוּ בוֹ נִסִּים לְיִשְׂרָאֵל, אֹמֵר בְּרוּךְ רַבְּנוּ עוֹבְדֵי מִבְּרַטְנוֹרָא

א הָרוּאָה מְקוֹם שֶׁנַּעֲשׂוּ בוֹ נִסִּים. כְּגוֹן מַעֲבְרוֹת יַם סוּף, וּנְחֻלֵי אֲרֻנוֹן, וּמַעֲבְרוֹת הַיַּרְדֵּן, וּבִבְנֵי שֵׁשֶׁב עֲלֵיהֶּם מִשֶּׁה עִ"ה

occurred for Israel [e.g., the site of crossing at the Sea of Reeds] he should say, Blessed [are You, Lord, our God, King of the universe,] Who has wrought miracles for our ancestors in this place. On seeing a place from which idolatry has been uprooted, he should say Blessed [are You ...] Who uprooted idolatry from our land. (2) [Upon witnessing] shooting stars, earthquakes, lightning, thunder and [unusual] tempests one should say, Blessed [are You ...] Whose strength and might fill the world [Alternatively, he may say, Blessed are You

... Who makes the work of creation. Our custom is to recite, "Whose strength ..." upon hearing thunder and Who makes ... creation upon seeing lightning]. Upon seeing mountains, hills, seas, rivers and deserts he should say, Blessed [are You ...] Who makes the work of creation [he can't say Whose strength and might fill the world, since these are only visible from specific locations only]. Rabbi Yehudah says, If one sees the Great Sea [i.e., the ocean] one should say, Blessed [are You ...] Who made the Great Sea, [that is] if he sees it at intervals [of once in thirty days]. For rain [if one owns property in partnership with others] and for good tidings one should say, Blessed [are You ...] that is good and bestows goodness [i.e., **that is good** for me **and bestows goodness** on others as well. One who owns property on his own, says Blessed are You ... Who has kept us alive and preserved us and brought us to this season.] For evil tidings one says, Blessed [are You ...] the True Judge. (3) One who has built a new house or bought new vessels [even though he has others] says, Blessed [are You ...] Who has kept us alive and preserved us and brought us to this season. One blesses over evil even though it effects a future benefit [e.g., his field flooded, ruining his crops. However, next year his crop

שְׁעֵשָׂה נְסִים לְאֲבוֹתֵינוּ בְּמָקוֹם הַזֶּה. מְקוֹם שֶׁנֶּעְקְרָה מִמֶּנּוּ עֲבוֹדַת זָרָה, אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁעָקַר עֲבוֹדַת זָרָה מֵאַרְצֵנוּ: **ב** עַל הַזִּיקָיוֹן, וְעַל הַהֲעוֹת, וְעַל הַבְּרָקִים, וְעַל הָרְעָמִים, וְעַל הַרוּחוֹת, אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁכָּחוּ מְלֵא עוֹלָם. עַל הַהָרִים, וְעַל הַגְּבְעוֹת, וְעַל הַיָּמִים, וְעַל הַנְּהָרוֹת, וְעַל הַמַּדְבָּרוֹת, אוֹמֵר בְּרוּךְ עוֹשֵׂה מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הַרְוָאָה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁעֲשָׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל, בְּזִמְנֵן שְׂרוּאָה אוֹתוֹ לְפָרְקִים. עַל הַגְּשָׁמִים וְעַל הַבְּשׂוּרוֹת הַטּוֹבוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְטִיב, וְעַל שְׂמוּעוֹת רָעוֹת אוֹמֵר: בְּרוּךְ דֵּין הָאֱמֶת: **ג** בְּנֵה בַּיִת חֲדָשׁ, וְקַנְהוּ כְּלִים חֲדָשִׁים, אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁהַחַיִּינוּ. מְבָרֵךְ עַל הָרְעָה מֵעֵין הַטּוֹבָה,

רבנו עובדיה מברטנורא

כשעשה מלחמה בעמלק, ודומיהן. ואניסא דרבים, כגון הני דאמרינן, מחייבי כולי עלמא לברוכי. אבל אניסא דיחיד, כגון הרואה מקום שנעשה לו בו נס, איהו חייב לברוכי ברוך שעשה לי נס במקום הזה, ובנו ובן בנו חייבים לברך ברוך שעשה נס לאבותי במקום הזה. וכל הני ברכות דמתניתין בעו הזכרת שם ומלכות, דכל ברכה שאין בה הזכרת שם ומלכות אינה ברכה. **ב זיקים.** כוכב הנראה כמו שפוחת הרקיע ויורה כחץ ממקום למקום. אי נמי כוכב שנראה שיש לו זנב ארוך: **זועות.** שהארץ מזדעזעת ורועשת: **רעמים.** קול הנשמע ברקיע מעננים ששופכים מים מזה לזה, כמה דתימא (ידימה נא). לקול תתו המון מים בשמים: **ועל הרוחות.** שבאים בסערה וזעף ואינם מצויים אלא לפרקים: **ברוך שכחו מלא עולם.** ואי בעי מברך ברוך עושה מעשה בראשית, שכל אלו מעשה בראשית הם, דכתיב (תהלים קלח). ברקים למטר עשה. אבל על ההרים ועל הגבעות וכו' אומר עושה מעשה בראשית דוקא, דלא מצי לברוכי עלייהו שכחו מלא עולם, שאינן נראים ברוב העולם, אלא כל אחד ואחד במקומו: **הים הגדול.** ים אוקינוס שמקיף העולם. **ברוך שעשה הים הגדול.** שמתוך גדלו וחשיבותו קובע ברכה לעצמו: **לפרקים.** משלשים יום לשלשים יום: **על הגשמים.** וכו'. מברך הטוב והמטיב. והוא דאית ליה ארעא בשותפות עם אחריני דהכי משמע הטוב והמטיב, הטוב לדידיה והמטיב לאחריני. אבל כי לית ליה ארעא כלל, אומר מודים אנחנו לך ה' אלהינו על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו וכו'. ואם יש לו קרקע לבדו, מברך שהחינו. **ג בנה בית חדש וקנה כלים חדשים.** בין יש לו כיוצא בהן בין אין

will be better, due to the fertilizing effect of the flooding; nevertheless, he says Blessed ... the True judge]. And [one blesses] over good even though it effects an evil [e.g., he finds a valuable object. If the authorities find out about it, they will punish him for not handing it over and will confiscate it. Still, at this moment, this is a good occasion and he says, Blessed ... that is good and bestows goodness]. One who cries concerning a past [occurrence] is uttering a vain prayer. If a man's wife is pregnant and he says [God please] grant that my wife bear a male child this [too,] is [considered] a vain prayer. If he is returning home from a journey and he

hears cries of distress in the town and he says [Please God] may this not be in my house, this [too], is a vain prayer. (4) One who [in the course of traveling] enters a large city [usually a dangerous area] should recite two prayers, one upon entering [May it be Your will that I enter this city in peace], and one upon departure [I give thanks to You for bringing me out of this city in peace]. Ben Azzai says, four [prayers] two upon entering [(1), May it be Your will that I enter this city in peace, (2), upon actually entering the city he says, I give thanks to You, for bringing me into this city in peace,] and [another] two [prayers] upon leaving [(3), May it be Your will that I leave this city in peace, and (4), I give thanks to You, for bringing me out of this city in peace, since] he gives thanks for the past and pleads for the future. (5) It is obligatory for one to bless [God] for a bad [occurrence, by saying Blessed is the True Judge] in the same manner [i.e., wholeheartedly] as [one would] for a good [occurrence], as it states “And you will love the Lord your God with all your heart and with all your soul and with all your means.” (Deuteronomy 6:5) “With all your heart” [written **בכל לבבך**, instead of **לבך**] means with your two impulses — the evil impulse, as well as the good impulse [i.e., those physical functions which may be used for sin, should also be harnessed for the service of God] “With all your soul” means even though he takes your soul [life], “With all your means” i.e., with all your money. Another explanation of “With all your *meodekha*” is with whatever

רבנו עובדיה מברטנורא

לו כיוצא בהן, מברך שהחיינו: **על הרעה מעין הטובה**. מפרש בגמרא כגון שצפו מים על ארצו ושטפו תבואתו של שנה זו, אף על פי שררו המים פני האדמה ונעשית שדהו משובחת לשנים הבאות, השתא מיהא רעה היא ומברך דיין האמת: **ועל הטובה מעין הרעה**. כגון דאשכח מציאה אע"ג דרעה היא דאי שמע בה מלכא חובטו במכו" ויסורין ושקיל לה מיניה השתא מיהא טובה היא ומברך הטוב והמטיב: **הצועק לשעבר**. המתפלל על מה שכבר היה הרי זו תפלת שוא דמאי דהוה הוה: **ד שתיים בכניסתו ושתיים ביציאתו**. בכניסתו אומר שתכניסני לכרך זה לשון נכנס אומר מודה אני לפניך שהכנסתני לכרך זה לשלום הרי זה שתיים בכניסתו. בקש לצאת אומר שתוציאני מכרך זה לשלום. לאחר שיצא אומר מודה אני לפניך שהוצאתני מכרך זה לשלום וכל כך כמה מפני שצריך שיתן אדם הודאה לבוראו על מה שעבר עליו מן הטוב ויתפלל על העתיד שתבא לו טובה: **ה חיוב אדם לברך על הרעה**. כשמברך

ועל הטובה מעין הרעה. הצועק לשעבר, הרי זו תפלת שוא. כיצד. היתה אשתו מעברת, ואמר, יהי רצון שתלד אשתי זכר, הרי זו תפלת שוא הנה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, ואמר, יהי רצון שלא יהיו אלו בני ביתי, הרי זו תפלת שוא: **ד הנכנס לפרך מתפלל שתיים, אחת בכניסתו ואחת ביציאתו**. כן עזאי אומר, ארבע, שתיים בכניסתו ושתיים ביציאתו, ונותן הודאה לשעבר, וצועק לעתיד לבא: **ה חיוב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, שנאמר (דברים ו) ואהבת את יי אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך**. בכל לבבך, בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע. ובכל נפשך, אפלו הוא נוטל את נפשך. ובכל מאדך, בכל ממונך. דבר אחר בכל מאדך, בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו

measure (*midah*) He metes out to you [whether bad or good], still you must thank Him very, very much. One should avoid showing disrespect towards the direction of the eastern gate [of the Temple] because it is in a direct line with the Holy of Holies [i.e., the eastern gate was exactly opposite the gate of the women's Courtyard, which in turn, was directly opposite The Temple entrance, which, in turn, was directly opposite the Holy of Holies]. A man should not enter the

Temple Mount with his staff or while wearing his shoes or with his money belt or with dusty feet, nor should he make it a short cut [*kappandria*] and spitting [on it is forbidden] a *kal va-chomer* [from wearing shoes, for even though he shows no disrespect by wearing shoes it is still prohibited; certainly spitting, which is disrespectful, is prohibited]. At the conclusion of the benedictions said in the Temple, at first they used to say “forever” [e.g., אתה חונן לאדם — You endow man with knowledge ... and end the benediction with the formula ברוך אתה ה' מן העולם — Blessed are You Lord forever, to which the Congregation would respond שם ברוך אתה ה' מן העולם — Blessed is the Name of His glorious kingdom for all eternity]. When the heretics perverted their ways and asserted that there was only one world [i.e., there is no rising of the dead, nor a World To Come] it was ordained that it [the ending formula of the benedictions] should be from מן העולם ועד העולם [which can mean everlasting to everlasting, but also can mean from this world to the next world, i.e., the World To Come]. It was also ordained that people should greet each other in [God's] Name [and this, in no way, reduces the reverence of His Name] as it says “And behold Boaz came from Bethlehem and said unto the reapers **the Lord be with you** and they answered him **the Lord bless you**” (Ruth 2:4) and [should you choose to say that Boaz acted on his own and one may not deduce from him] it also says [regarding the angel who spoke to Gidon] “the Lord is with you, mighty man of

במאד מאד. לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח, שהוא מִכּוֹן כְּנֶגֶד בֵּית קֹדְשֵׁי הַקֹּדְשִׁים. לא יִכְנֹס לְהֵרַח הַבַּיִת בְּמִקְלוֹ, וּבְמִנְעָלוֹ, וּבְפִנְדָּתוֹ, וּבְאַבְקַת שַׁעַר רִגְלָיו, וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ קַפְנָדְרִיא, וְרִיקָה מִקַּל וְחֶמֶר. כָּל חוֹתְמֵי בְּרָכוֹת שֶׁהָיוּ בְּמִקְדָּשׁ, הָיוּ אוֹמְרִים מִן הָעוֹלָם. מִשְׁקַלְקְלוֹ הַמִּיִּנִין, וְאָמְרוּ, אֵין עוֹלָם אֶלָּא אֶחָד, הַתְּקִינֵנוּ שִׁיְהוּ אוֹמְרִים, מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. וְהַתְּקִינֵנוּ, שִׁיְהֵא אָדָם שׂוֹאֵל אֶת שְׁלוֹם חֲבֵרוֹ בְּשֵׁם, שְׂנֵאמַר (רות ב) וְהִנֵּה בָעוֹ בֵּית לָחֶם, וַיֹּאמֶר לְקוֹצְרִים יי עִמְכֶם, וַיֹּאמְרוּ לוֹ, יְבָרְכֶךָ יי. וַאֲמִיר

רבנו עובדיה מברטנורא

דיין האמת על הרעה, חייב לברך בשמחה ובלב טוב כשם שמברך בשמחה הטוב והמטיב על הטובה: **דבר אחר בכל מאדך**. בכל מדות המדודות לך בין מדה טובה בין מדת פורענות: **לא יקל אדם ראשו**. לא ינהג קלות ראש: **כנגד שער המזרח**. חוץ להר הבית אשר בחומה הנמוכה אשר לרגלי הבית למזרח, לפי שהוא מכון, שכל השערים מכונים זה כנגד זה שער מזרח שער עזרת נשים ושער עזרת ישראל ופתח האולם וההיכל ובית קדש הקדשים בימי בית ראשון: **באפונדתו**. אזור חלול שנותנים בו מעות. פירוש אחר בגד שלובש על בשרו לקבל הזיעה שלא לטנף שאר בגדים, וגנאי לאדם לצאת באותו בגד לבדו: **קפנדריא**. ליכנס בפתח זה ולצאת בפתח שכנגדו כדי לקצר הלכוך דרך שם. ולשון קפנדריא אדמקיפנא דרי אעול בהא, כלומר בעוד שאני צריך להקיף שורות של בתים אקצר מהלכי ואכנס דרך כאן: **וריקיה**. אסורה בהר הבית: **מקל וחומר**. ממנעל, ומה ממנעל שאינו דרך בזיון אסור, ריקיה שהיא דרך בזיון לא כל שכן: **כל חותמי ברכות שבמקדש**. המברך אומר בסוף כל ברכה ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם חונן הדעת וכן בכלם, והעונין אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. שאין עונין אמן אחר כל ברכה שבמקדש, דכתיב בעזרא (נחמיה ט) קומו ברכו את ה' אלהיכם מן העולם עד העולם, ואומר אח"כ ויברכו שם כבודך, כלומר שעונים ברוך שם כבוד מלכותו לע"ז. ואשמעינן הכא דבמקדש ראשון לא היו אומרים אלא ברוך אלהי ישראל מן העולם ולא

valor” (Judges 6:12) [and should you say that you can't deduce from the angel who repeated what God commanded him to say] and it also states “And despise not your mother when she is old” [i.e., do not disgrace the old

customs, namely, the custom of Boaz, since your opposition is only based on the supposed irreverent usage of God's Name] and it also says “it is time to act for the Lord; they have made void Your Torah. Rabbi Nathan says [this means] they have made void Your Torah because it is time to work for the Lord [i.e., here, too, the usage of God's Name in greeting, even though this may be mistaken for irreverence, still in this case, we have made void Your Torah, since this is the will of God].

רבנו עובדיה מברטנורא

יותר ולא היו אומרים ועד העולם: משקלקלו המינים. שאין מאמינים בתחיית המתים ואמרו אין עולם אלא זה, התקינו עזרא ובית דינו שיהו אומרים מן העולם ועד העולם לומר ששני עולמות יש, העולם הזה והעולם הבא, להוציא מלב המינים שכופרים בתחיית המתים: **שיהא אדם שואל בשלום חבריו בשם.** בשמו של הקדוש ברוך הוא, ולא אמרינן מזולזל הוא בכבודו של מקום בשביל כבוד הבריות להוציא שם שמים עליו, ולמדו מבוועז שאמר לקוצרים ה' עמכם, וכי תימא בעו מדעתיה דנפשיה קעבד ולא גמרינן מיניה, תא שמע מן המלאך שאמר לגדעון ה' עמך גבור החיל, וכי תימא לא שאל המלאך בשלום גדעון, ולא ברכו, אלא בשליחותו של מקום הודיעו שהשכינה עמו, ולא גמרינן מיניה, תא שמע ואומר אל תבוז כי זקנה אמן, אל תבוז את בעו לומר שמדעתו עשה אלא למוד מזקני אומתך כי יש לו על מי להסתמך שנאמר עת לעשות לה' הפרו תורתך: **רבי נתן אומר הפרו תורתך.** פעמים שמבטלים דברי תורה כדי לעשות לה', אף זה המתכוין לשאול בשלום חברו, וזהו רצונו של מקום שנאמר (תהלים לד) בקש שלום ורדפוהו, מותר להפר תורה ולעשות דבר הנראה אסור:

Gemara Berakhot 54a

גמרא ברכות דף נ"ד ע"א

From where is this rule [of reciting a blessing over a miracle] derived? Rabbi Yochanan said: Because Scripture says, “And Yitro said, Blessed be the Lord who has delivered you” (Exodus 18:10) And is a blessing recited only for a miracle performed for many, but not for one performed for an individual? What of the case of the man who was once traveling through Ever Yemina [a land south of the Euphrates River] when a lion attacked him, but he was miraculously saved. And when he came before Raba he [Raba] said to him, Whenever you pass that place say, “Blessed be He who performed for me a miracle in this place?” There was the case, too, of Mar the son of Ravina who was once going through the valley of Aravot [between the Chabor River and the canal of Is] and was suffering from thirst, and a well of water was miraculously created for him and he drank; and another time he was going through the

(שופטים ו) יי עמך גבור החיל. ואומר (משלי כג) אל תבוז כי זקנה אמן. ואומר (תהלים קיט) עת לעשות ליי הפרו תורתך. רבי נתן אומר, הפרו תורתך עת לעשות ליי:

מנא הני מילי אמר רבי יוחנן דאמר קרא (שמות י"ח) ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הוציל וגו' אניסא דרביים מברכינן אניסא דיחיד לא מברכינן והא ההוא גברא דהוה קאזיל בעבר ימינא נפל עליה אריה אתעביד ליה ניסא ואיתצל מיניה אתא לקמיה דרביא ואמר ליה קל אימת דמטית להתם בריך ברוך שעשה לי נס במקום הזה. ופר ברירה דרבינא הוה קאזיל בפקתא דערבות וצחא למיא איתעביד ליה ניסא איברי ליה עינא דמיא ואישתי. ותו זמנא חדא הוה קאזיל

marketplace of Machoza when a wild camel attacked him, and at that moment a wall of a nearby house fell in and he escaped inside; and when thereafter he came to Aravot he used to say, "Blessed be He who performed for me miracles in Aravot and with the camel," and when he passed through the marketplace of Machoza he used to say, "Blessed be He who performed for me miracles with the camel and in Aravot?" The answer [is that] for a miracle done for many, it is the duty of everyone to recite a blessing; for a miracle done for an individual he alone [also his son and his son's son — Rif] is required to recite a blessing.

בְּרִסְתָּקָא דְּמַחֲזוֹא וְנִפְלַע עֲלֵיהּ גַּמְלָא פְּרִיצָא אֶתְפָּרַק לִיה אֲשִׁיתָא עֵאל לְגוּה. כִּי מָטָא לְעֵרְבוֹת בְּרִיד בְּרוּךְ שְׁעֵשָׂה לִי גַם בְּעֵרְבוֹת וּבְגַמְלָא. כִּי מָטָא לְרִסְתָּקָא דְּמַחֲזוֹא בְּרִיד בְּרוּךְ שְׁעֵשָׂה לִי גַם בְּגַמְלָא וּבְעֵרְבוֹת. אֲמַרִי אֲנִיסָא דְרַבִּים כּוֹלִי עֲלָמָא מַחֲיִיבִי לְבְרוּכִי. אֲנִיסָא דִּיחִיד אִיהוּ תִּיִב לְבְרוּכִי:

זוהר וישב דף קע"ט ע"ב

רבי שמעון אמר תא חזי כתיב טוב ילד מסבן וחכם מאן ילד מסבן הא אוקמוה ואתמר דאיהו יצר הטוב. אבל טוב ילד הדא הוא דכתיב (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי ודא הוא נער דאיהו ילד מסבן דלית ליה מגרמיה כלום. ואמאי אקרי נער בגין דאית ליה תדמו דסיחרא דמתחדשא תדיר ותדיר איהו ילד מסבן כמה דאמרן. וחכם בגין דחכמה שרייא ביה. ממלך זקן דא הוא יצר הרע כמה דאתמר דהא מן יומא דהוה לא נפק מסבאבותיה לעלמין ואיהו כסיל דכל ארְחוּ אינון לארְח בישא ואזיל וסטי לבני נשא ולא ידע לאודהרא ואיהו אתי עם בני נשא בתסקופין בגין לאספאח לון מארְח סבא לארְח בישא תא חזי על דא אקדים עם בר נש ביומא דאתייליד בגין דיאמין ליה דהא כד אתי יצר הטוב לא יכיל בר נש למהימנא ליה ודמי עליה כמטולא. כגוונא דא תנינן מאן הוא רשע ערום דא הוא מאן דאקדים לאמענא מלוי לקמי דינא עד לא ייתי חבריה מאריה דדינא כמה דאתא אמר (משלי יח) צדיק הראשון בריבו וגומר כגוונא דא הוא (ניא האי) רשע ערום כמה דאתא אמר (בראשית ג) והתנחש היה ערום והוא אקדים ושרי עמיה דבר נש עד לא ייתי חבריה לאשראח עליה. ובגין דאיהו אקדים והא אמעין מענתיה עמיה כד אתי חבריה דאיהו יצר הטוב אבאיש ליה לבר נש בהדיה ולא יכיל לזקפא רישיה כאילו אמעין על כתפיה כל מטולין דעלמא בגין ההוא רשע ערום דאקדים עמיה ועל דא אמר שלמה (קהלת ט) ותכמת המסבן בזויה ודבריו אינם נשמעים בגין דהא אקדים אחרא. ועל דא כל דינא דקביל מבר נש מלה עד לא ייתי חבריה כאילו מקבל עליה מעווא אחרא למהימנותא אלא ובא רעהו וחקרו ודא הוא ארְח דבר נש זקאח דהא בר נש זקאח דא הוא דלא הימין לתהוא רשע ערום דיצר הרע עד דייתי חבריה דאיהו יצר טוב. ובגין דא בני נשא אינון כשלין לעלמא דאתי. אבל ההוא זקאח דאיהו דחיל למאריה כמה בישין סביל בהאי עלמא בגין דלא הימין ולא אשתתף בההוא יצר הרע זקדשא בריך הוא שויב ליה מכלהו הדא הוא דכתיב (תהלים לו) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו וי. רבות רעות לצדיק לא כתיב אלא צדיק בגין דקדשא בריך הוא אתרעי ביה. ובגין כד קדשא בריך הוא אתרעי בההוא בר נש ושויב ליה מכלא בהאי עלמא דאתי זקאח חולקיה:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Tzeidah LaDerekh, 207b

מספר צידה לדרך דף ר"ז ע"ב

Trust means that one trusts in God

הבטחון הוא שיבטח באלהים בטחון גמור

completely. This benefits [a person] in Torah [study] and in worldly matters and is a respite for the soul and joy for the body. Be aware that if one trusts in something other than God, He will remove His providence from him and will give him over to chance. He will be preyed upon, and many troubles and evils will befall him, for He will leave him in the hand of that in which he trusts. If his trust is in his wisdom, he will become foolish and stupid by a small change in his constitution, as is known in medical science. If his trust is in his strength — a man can become sick and weak and a mustard seed that enters one of his feet can make him sit alone and be silent. If his trust is in his wealth, it can make itself wings; “Set your eyes over it and it is gone.” (Proverbs 23:5) Or sometimes it is “Wealth kept by its owner to his detriment.” (Ecclesiastes 5:12) [People are often killed for their money.] But one who trusts in Him, may He be blessed, will not be afraid nor worry about anything except His word. He will not serve anyone except Him. He will not hope for or wait for anything else. He will not flatter any creature like himself. He will not agree with people except in the service of the Creator. The fear of them will not frighten him. The terror of them will not terrify him. He will not fear their disputes. If he rebukes them, he will not fear the insults of people or their curses. If he must denounce them, he will not be ashamed before them and will not sweeten falsehood for them. If one trusts in God completely, his trust will lead him to turn his heart away from the vanities of the world and from its vicissitudes, and he will dedicate his heart to Torah and the service of God.

Practical Law:

Rambam, Laws of Torah Study, Chapter 5

(1) One is obligated to stand up in the presence of his teacher as soon as he sees him in the distance, as far as his eyes can see, [and] until he is no longer visible and can no longer see his height. Then he may sit down.

A person is obligated to go and greet his teacher on Festivals. (2) One does not accord honor

וישב בו תועלת לתורה ולעולם ומנוחת הנפש ושמחת הגוף ודע כי הבוטח בזולת השם הוא יסיר השגחתו ממנו ויתנהו למקרים והיה לאכול ומצאוהו צרות רבות ורעות כי יניחוהו ביד מי שבוטח בו. ואם יבטח בחכמתו יסכל וישתטה במעט שינוי מזג כמו שנודע בחכמת הרפואה. ואם בגבורתו גבר יחלה ויחלש ובגרעין חרדל שיבוא באחד מרגליו ישב בדרך וידום. ואם יבטח בעשרו עשה יעשה לו כנפים התעף עיניו בו ואיננו ולפעמים עושר שמור לבעליו לרעתו. אבל הבוטח בו יתברך לא יפחד לדבר ולא ידאג לדבר חוץ מדבריו. ולא יעבוד אחר זולתו. ולא יקוה בלעדו. ולא ייחל בלתו. ולא יחניף ליציר כמותו. ולא יסכים עם בני אדם בלתי עבודת הבורא. ולא יכחידהו פחדים. ולא יבהילוהו בהלותם. ולא יירא ממחלקותם ואם יוכיחם לא יירא מהרפת אנוש ומגדופותם. ואם יכלימם לא יבוש מהם ולא ייפה להם השקר. והבוטח השלם יביאהו בטחונו לפנות לבו מהבלי העולם ומתהפוכותיו וייוחד לבו לתורה ולעבודה:

הלכה

הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ה

א חייב לעמוד מפני רבו משיראנו מרחוק מלא עיניו עד שיתכסה ממנו ולא יראה קומתו ואחר כך ישב. וחייב אדם להקביל פני רבו ברגל: ב אין חולקין כבוד לתלמיד בפני רבו

to a student in the presence of his teacher, unless it is the teacher's way to accord him honor. All the tasks that a slave does for his master, a student does for his teacher. But if it is in a place where they do not recognize him [as a student] and he does not have *tefillin*, and he is concerned lest people say, He is a slave, he does not put on or take off his shoes [had he been wearing *tefillin* people would automatically know that he could not be a slave]. Whoever prevents his student from serving him withholds kindness from him and breaks the fear of Heaven from him. Any student who belittles anything of his teacher's honor causes God's Presence to remove itself from Israel. (3) If one sees his teacher transgressing the words of the Torah, he should say to him, Our teacher, you taught us such-and-such. Whenever one mentions a lesson of learning in his presence, he should say to him, Thus you taught us, our teacher. He must not say anything that he did not hear from his teacher unless he mentions the name

of the one who said it. When one's teacher dies, he should tear all his clothes until he uncovers his heart, and he may never resew them. When does this apply? To his principal teacher, from whom he learned most of his wisdom. But if he did not learn most of his wisdom from him, he is both a student and a colleague, and he is not obligated to honor him in all these ways. But he stands in his presence and tears his clothing for him in [mourning] the same way that he tears for any deceased for whom he is obligated to mourn. Even if he only learned one thing from him, small or great, he stands up in his presence and tears his clothing [in mourning] for him.

VAYEISHEV FOR MONDAY

TORAH

וישב ליום שני

תורה

כיון בקריאת ארבעה פסוקים אלו שהם כנגד ד' דמילוי יוד דשם ב'ין להשאר בו הארה מתוספת הרוח משבת שעברה

ז והנה אֲנַחְנוּ מֵאַלְמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ ז והא אֲנַחְנָא מֵאַסְרִין אֶסְרִין

(7) See! We were binding up sheaves in the middle of the field, and behold —

RASHI

רש"י

(ז) מֵאַלְמִים אֲלֵמִים. בְּתַרְגּוּמוֹ: מֵאַסְרִין אֶסְרִין — [This expression is to

אָלָא אִם כֵּן דְרַךְ רַבּוּ לְחֻלּוֹק לּוֹ כְבוֹד. וְכָל הַמְלָאכּוֹת שֶׁהַעֲבָד עוֹשֶׂה לְרַבּוֹ תְלָמִיד עוֹשֶׂה לְרַבּוֹ. וְאִם הִיָּה בְמָקוֹם שֶׁאִין מְבִירִין אוֹתוֹ וְלֹא הָיוּ לוֹ תְפִלִּין וְחָשׁ שָׁמָּא יֵאמְרוּ עַבְד הוּא אִינוּ נוֹעֵל לוֹ מִנְעֵלוֹ וְאִינוּ חוֹלְצוֹ וְכָל הַמוֹנֵעַ תְלָמִידוֹ מִלְשִׁמּוֹשׁ מוֹנֵעַ מִמֶּנּוּ חֶסֶד וּפּוֹרֵק מִמֶּנּוּ יִרְאֵת שָׁמַיִם וְכָל תְלָמִיד שֶׁמוֹלֵז דְבַר מִכָּל כְבוֹד רַבּוֹ גּוֹרֵם לְשִׁכְיֵנָה שֶׁתִּסְתַּלַּק מִיִּשְׂרָאֵל: ג רָאָה רַבּוֹ עוֹבֵר עַל דְבָרֵי תּוֹרָה אוֹמֵר לוֹ לְמַדְתֵּנוּ רַבֵּינוּ כֶּף וְכָף. וְכָל זְמַן שֶׁמְזַכֵּיר שְׁמוֹעָה בְּפָנָיו אוֹמֵר לוֹ כֶּף לְמַדְתֵּנוּ רַבֵּינוּ. וְאֵל יֵאמֵר דְבַר שְׁלֹא שָׁמַע מִרַבּוֹ עַד שֶׁיִּזְכֵּיר שֵׁם אוֹמְרוֹ. וּכְשִׁימוֹת רַבּוֹ קוֹרֵעַ כָּל בְּגָדָיו עַד שֶׁהוּא מַגְלֶה אֶת לְבוֹ וְאִינוּ מֵאַחָה לְעוֹלָם. בְּמָה דְבָרִים אֲמורִים בְּרַבּוֹ מוֹבָהֵק שֶׁלְמַד מִמֶּנּוּ רֹב חֻכְמָתוֹ אֲבָל אִם לֹא לְמַד מִמֶּנּוּ רֹב חֻכְמָתוֹ הָרִי זֶה תְלָמִיד חֶבֶר וְאִינוּ חַיִּיב בְּכַבּוּדוֹ בְּכָל אֵלּוֹ הַדְבָרִים. אֲבָל עוֹמֵד מִלְּפָנָיו וְקוֹרֵעַ עָלָיו בְּשֵׁם שֶׁהוּא קוֹרֵעַ עַל כָּל הַמִּתִּים שֶׁהוּא מֵתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם אֶפִּילוֹ לֹא לְמַד מִמֶּנּוּ אֲלָא דְבַר אַחַד בֵּין קָטָן בֵּין גְּדוֹל עוֹמֵד מִלְּפָנָיו וְקוֹרֵעַ עָלָיו: